

Dopisi morajo biti frankirani, podpisani in opremljeni s štampiljko dotične organizacije.

Člani strokovnih organizacij, priključeni Strokovni komisiji za Slovenijo, dobivajo list brezplačno.

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS

— Izhaja 15. v mesecu. —

Uredništvo in uprava:
Ljubljana, pošt. predal 290

Čekovni račun št. 13.562

Telefon interurban št. 3478

Rokopisi se ne vračajo.

K zaostitvi krize v rudarskih revirjih Dravske banovine

(Spomenica rudarskih predstavnikov, ki jo je prečital tajnik Delavske zbornice v Ljubljani na anketi, ki je razpravljala 13. avgusta t. l. v prostorih Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani o zgorjem vprašanju.)

Zaupniki II. skupine rudarske zadruge in predstavniki vseh rudarskih strokovnih organizacij, ki poslujejo na področju Dravske banovine, t. j. Zveze rudarjev Jugoslavije, rudarskih skupin Jugoslovanske strokovne in Narodno strokovne zveze ter organizacij rudniških nameščencev, so proučili povodom najnovejše poostitve krize v rudarskih revirjih svojega področja ponovno položaj, v katerem se nahaja rudarsko delavstvo v Dravski banovini in so sklenili orisati ta položaj v naslednji soglasno odobreni spomenici, ki jo imam čast prečitati po naročilu zgoraj omenjenih organizacij na tej anketi in ki se bo objavila v tisku tudi rudarskim delavcem in nameščencem.

Zaprepaščenje in ogorčenje v rudarskih revirjih.

Predvsem morajo biti zgoraj omenjene organizacije tolmachi obupa, zaprepaščenja in ogorčenja, ki so ga povzročile na njihovem področju vesti, da so državne železnice v rudnikih Dravske banovine svoja naročila ponovno znižale. Vse to nima svojega povoda le v neposrednih posledicah tega znižanja, četudi so tudi te posledice težke.

Gotovo ni malenkost, ako se napoveduje, da bo izgubilo v rudniku Kočevje, kjer je delalo še pred dobrimi 10 leti nad 1400 delavcev, vsled najnovejšega znižanja naročil zadnjih 100 družinskih očetov še dose-danjih par dni mesečne zaposlitve in ako velja skoraj isto še za celo vrsto manjših rudnikov.

Gotovo ni malenkost, ako se napoveduje v večjih rudnikih delavcem, ki delajo to poletje le po dva ali tri dni na teden, v bodoče še hujše praznovanje.

A bolj kakor vse to vznemirja naše delavstvo dejstvo, da je vse to del sistematične akcije, ki se izvaja proti rudnikom in rudarjem naše banovine z železno doslednostjo, brez ozira na še tako utemeljene predstave delavskih organizacij in celo brez ozira na izbruhe obupa med delavskimi množicami, ki so dobili lansko leto svoj izraz v dveh gladovnih stavkah, akcije, ki ji ni videti konca.

Potrební ukrepi.

Mi smo se vprašali, kakšna mora biti vpricho tega naloga delavskih predstavnikov. Na to vprašanje smo si dali tale odgovor:

Najprej je treba predložiti vsej naši javnosti glavne misli, iz nešte-tih predstav, ki jih podajajo delavski zastopniki leta in leta na mero-dajna mesta ustmeno in pismeno. Potem je treba opozoriti, da je bil položaj v naših revirjih že brez naj-novejše zaostitve obupen in nevzdr-žen, tako da je treba misliti na ce-ljenje, ne na poglobljanje te gnojne rane.

Končno je treba obrazložiti, kak-šen je v tej zadevi odnos rudarske-ga delavstva do rudarskih podjetij.

Reklo se je, da bodo volitve v bolniške blagajne. In naj bi se vršile 7. in 8. decembra 1935. Bila so posvetovanja, delavstvo hoče volitve, delodajalci pa so proti volitvam. Kajti stale bi volitve, kakor pravijo, 3 do 5 milijonov dinarjev. In jih je škoda, pravijo! Odločil pa bo min-ster. Mi zahtevamo volitve.

Delavski žepni koledar za leto 1935 izide v novembru mesecu. Na-ročite ga pravočasno, ker se lahko zgodi, da zopet zmanjka.

Knjige Cankarjeve družbe izidejo v oktobru. Lepe bodo in zanimive. Kdor jih še ni naročil, naj to stori takoj, da ne bo knjig, kakor lani, zmanjkalo.

Za razpuščeno »Svobodo« se ponekod pobirajo podpisi, češ, prosili bomo gospo-de, da jo zopet dovolijo. Ne nasedajte provokacijam in sejanjem zmede. Zavedajte se, da ste »Svobodaši«. Centralni odbor »Svobode« je vodil »Svobodo«, ko še ni bila razpuščena, centralni odbor je tudi ukrenil vse potrebno, da se prekljče razpust.

Znižanje naročil državnih železnic v rudnikih Dravske banovine

je postalo v zadnjih šestih letih si-stem. Četudi to nižanje naročil ni edini, je vendar važen razlog za ve-čanje brezposelnosti v naših rudni-kih. Nad 2500 rudarjev je izgubilo samo vsled tega nižanja delo in za-služek. Do gotove mere je povzro-čilo to nižanje naročil štedenje v dr-žavnem gospodarstvu, ki ga nare-kuje splošna gospodarska kriza. Ve-deti pa je treba, da bi kriza v na-ših rudnikih ne zavzela te ostrine in da bi imeli radi nižanja državnih na-ročil v naših rudnikih le 1300 brez-poselnih, ne pa 2500, ako bi se na-lagala bremena krize na vse pokra-jine sorazmerno, ne pa pretežno na našo banovino, medtem ko se je sku-šalo rudarstvo nekaterih drugih ba-novin pred posledicami splošne kri-ze očuvati. Mi smo ponovno opozar-jali, do kako težkih

socijalnih posledic

je vodilo v naše rudnike tako umet-no spreminjanje gospodarske struk-ture, ki se je vršilo brez vsakih res-nih priprav sredi najtežje splošne krize:

Iznos rudarskih mezd je padel v naši banovini od letnih 168 milijonov Din na v letih 1929 68 milijonov Din v letu 1934, pa še ni videti konca temu padanju. Na teh mezdah pa ne sloni le eksistenca zaposlenih rudar-jev, katerih število je padlo v šestih letih od 8977 na 4636, temveč tudi na vsaj polovico eksistence onemoglih in brezposelnih tovarišev, ki morejo računati le na rudarsko industrijo, kot gospodarski vir za svojo eksis-tenco. Od njih je odvisna tudi eksis-tenca trgovcev in obrtnikov v ru-darskih revirjih.

Naši rudniki leže v nerodovitnih krajih, kjer leži vsa gospodarska eksistenca celega okoliša na rudni-kih. Tako rudarsko prebivalstvo, ka-kor občine radi pomanjkanja kapi-talnih rezerv tudi bratovske skladni-ce, morajo pokrivati izdatke izključ-no iz tekočih dohodkov rudarske pro-dukcije in več kakor do polovice ne-posredno iz nizkih rudarskih mezd.

Samo del socijalnih dajatev, ki se delavcem odbija, presega v po-vprečju 12 odstotkov delavskih za-služkov. Kadar padejo v poletnih mesecih delavski zaslužki za 60 odstotkov delavstva na mesečnih čistih 400 Din, narastejo odbitki za socijal-ne dajatve tudi na četrtno bruto-za-služka in več, ker se socijalne da-jatve kot edini in najnujnejši življen-ski vir tisočev, ne dajo nižati vzpo-redno z mezdami, zlasti še, ker jih občinsko ubožno skrbstvo, ki teme-lji na istem pridobitnem viru, ne mo-re nadomestiti.

Vse to smo pojasnjevali nešteto-krat v vseh mogočih variantah.

Tudi pred zadnjim znižanjem na-ročil smo opozarjali in podčrtavali, da naši rudarski revirji že brez tega znižanja deloma gladujejo, da raču-najo na široko zasnovano podporno akcijo od strani države, ki ne more biti izčrpana v par vagonih koruze, temveč mora izgubljene mezdne iz-nose vsaj približno dosegati. Izrecno smo povdarjali, da stojimo vsaj v pogledu nadaljnega nižanja naročil in mezd pred alternativno: ali bo pla-čevala država v naših revirjih delo, — ali bo dajala v te kraje podpore v višini na novo odtegnjenih zaslužkov, ker tu ni več zaslužkov, ki bi se dali še manjšati. Vsa ta pojasnjevanja so bila brezuspešna.

Preseljevanje rudarjev.

Ta beda se skuša paralelizirati edinole z morda dobromišljenimi, a zato premalo premišljenimi izjavami, da je mogoče zaposliti rudarje iz na-še pokrajine itak v rudnikih, ki ve-čajo svoje obrate in število svojih delavcev. Na žalost v tej krizi takih rudnikov ni. So tu samo rudniki, ki se drže skoro na višini prosperitetne dobe in ki svoje stare delavce polno zaposlujejo, pri tem pa tudi ti rud-niki novih delavcev ne potrebujejo. Naše rudarje iščejo povečini le ne-solidna podjetja, ki ostajajo delav-cem mezde na dolgu in v katerih so delovni pogoji taki, da ti rudniki v svoji okolici ne morejo dobiti delav-cev. Na stotine naših brezposelnih rudarjev je šlo vključ vsemu v take rudnike in doživelo tam težka raz-očaranja. Koga naj pomirijo vpricho takega dejanskega stanja splošne ob-ljube? Posebno, če se ne opirajo na docela konkretne obveze rudnikov, ki so obdržali večja naročila? Če-tudi nimamo nikake vere v take iz-jave, bomo zaprosili gospode, ki ta-ke obljube razglašajo, naj te obljube realizirajo in konkretizirajo.

Navajajo se razni

vzroki nižanja naročil v naših rudnikih.

Ugotovili smo, da so vzroki, ki se v opravičilo nižanja teh naročil na-vajajo, po večini le neresnične pre-tveze za stremljenje, ki se more raz-ložiti le na dva načina. Ali žele oču-vati tisti, ki v poštev prihajajočem resoru odločajo, pokrajine, ki so jim bližje, posledic krize. To pa na račun drugih pokrajin. Ali pa je v ozadju premišljena državna politika, ki sku-ša vplivati po načrtu in na škodo naše banovine na razvoj rudarske indu-strije. V tem drugem primeru je dolžna celina take načrte, ki ne sta-nejo milijonske, temveč stomilijon-ske zneske, tudi plačati. Nikakor ne gre, da bi plačevali take načrte le ne-posredni interesi, četudi bi morali pri tem izkravetati. Ako bi se počelo reševati problem tako, bi se naglo videlo, da danes ni denarja za take gospodarske eksperimente. Potem bi

se morda našlo, da za nje tudi res-nične in nujne potrebe ni.

Zainteresiranim delavskim orga-nizacijam je bilo vedno resnično žal, da se vztraja v tem primeru s tako trdovratnostjo pri gospodarski poli-tiki, katere psihološki učinki morajo biti le skrajno deskrutivni.

Iz teh ugotovitev nujno sledi:

Da je treba z zapostavljanjem rudnikov naše banovine prenehati; da je treba v znak tega sklep vla-de, ki določa, da naj se za leto 1935-36 državna naročila v rudnikih dravske banovine zopet znižajo, ponov-no proučiti in razveljaviti.

Ureditev brezposelnega skrbstva v revirjih.

S tem pa pereče socijalno vpra-šanje naših revirjev še izdaleka ni rešeno.

Na banski upravi dravske banovine in na rudarskem glavarstvu v Ljubljani leži morda v prašnem ar-hivu obsežen dokument, — poročilo banovinske in ministrske anketne komisije, — ki je pred dvema letoma vestno preiskala socialne razmere v naših rudnikih, kakor so nastali pod vplivom zgoraj navedenih in drugih dejstev.

Naši revirji so, kakor se iz tega poročila točno vidi, velika socialna rana, ki se ne bo sama od sebe zacelila, dokler se delovna sila iz teh krajev ne more sama odlivati, tem-več se v te kraje še neprestano pri-liva, ko iščejo v teh krajih kot v svo-jih domovinskih občinah svoja zato-čišča stotine delavcev, ki se vračajo iz inozemstva v domovino.

Dvanajsta ura je, da se izgradi za te kraje, ki so izrazito industrij-ski, ki ne zaostajajo v ničemer za industrijskimi ozemlji zapadnih dr-žav od poljedelske okolice odrezani kraji, pravo brezposelno skrbstvo, ki svoje naloge ne more izčrpavati z malenkostnimi podporami, ki so ka-kor kapljica v morje, temveč mora najpotrebnejši eksistenčni minimum v resnici nuditi.

Potreba pritegnitve dohodkov od kapitala.

Delavske organizacije si ne pri-krivajo, da nezaposlenosti v naših rudnikih ni zakrivilo le nižanje dr-žavnih dobav in vedo, da je iskati drugi važen razlog brezposelnosti v naših rudnikih v daleč segajoči ra-cionalizaciji obratovanja in večanju delovne storitve. One tudi vedo, da more država svoje subvencije tudi od nekod jemati. Žato so vedno po-vdarjale, da je treba znižati v seda-njih težkih časih, ko v rudarski stro-ki človeške eksistence niso osigura-ne, pri rudarskih podjetjih zaslužke od kapitala na minimum, previsoke osebne dohodke pa reducirati na ra-zumno mero in porabiti poleg drugih sredstev tudi tako prihranjene zneske za reševanje krize v naših revirjih. Izključno iz tega vira se seveda za-dostnih sredstev za sanacijo naših revirjev ne da dobiti, ker je tu izpa-dek na mezdah previsok. Vendar je delavstvo navadno brez vsake pod-pore s svojimi skromnimi sindikal-nimi sredstvi ter pod najtežjimi raz-merami poskušalo po svojih močeh tudi v tem pravcu vplivati.

Politične sile, ki bi mogle taka prizadevanja odločilno podpreti, pa jih navadno niso podprla — pač pa prihajajo neredko očitki, zakaj de-lavstvo tega ne izvede, kar bi morale izvesti v prvi vrsti one.

Prej je prišlo do podpiranja v na-sprotnem pravcu, zakar naj navede-mo kot primer ponesrečen poskus

saniranja bratovskih skladnic, ki se je izvedel po željah podjetniške strani in brez zaslišanja predstavnikov delavstva in ki je izpadel tako, da bo krizo v naših rudnikih povečal, mesto da bi bilo obratno.

Ni torej res, da branijo delavske organizacije v zgornjem konkretnem vprašanju podjetniške interese, kakor se jim večkrat zlehotno predbaciva in da vrše posle, ki niso njihovi. Če se razvijajo dogodki tako, da ogrožajo življenje in eksistenco delavstva, delavske organizacije k temu tudi na nevarnost takih predbacivanj ne smejo molčati.

Znižanje rudarskih mezd.

Na drugi strani pa delavstvo ne bi želelo in moglo trpeti, da bi se izrabljale ugodnosti, ki bi jih moglo prinesiti zavzemanje javnosti za rudarsko gorje, za večanje podjetniškega dobička.

Zivo interesira rudarje vprašanje bodoče višine delavskih mezd. Rudarji se boje, da so te mezde ogrožene, ker se je cena premoga za državne železnice ponovno znižala in nočejo, da bi ostalo pri tej priliki neizgovorjeno, da delavstvo že z dosežanimi mezdami ne more živeti in da se bo vsakemu poskusu znižanja teh mezd najodločneje uprlo.

V pomirjenju delavstva lahko povemo, da je znižanje delavskih mezd vsaj za prihodnje tri mesece že po kolektivni pogodbi izključeno.

Strokovne organizacije so naprosile rudarsko glavarstvo, da bi sklicalo v rudnikih posebno anketo, ki naj bi proučila delovne razmere na rudnikih v podrobnostih, da bi se zavrli morebitni poskusi vplivati na delavske mezde potom akordov in večanja delavske storitve.

Rudarsko delavstvo je enotno.

Na vsa tu našeta vprašanja gledajo uvodoma navedene organizacije popolnoma soglasno. Več tu navedenih vprašanj morejo rešiti ugodno le politični činitelji. Zato bodo rudarji vsako podporo od katerekoli politične strani, ki bi se tudi nudila, radi sprejeli in vsako zaslugo lojalno priznali. Vendar pa bi ne želeli, da bi se ponavljali v revirjih le preveč znani dogodki, da bi politične skupine z rudarsko bedo zase agitirale in izrabljale navedena žalostna dejstva za politično agitacijo. Razmere so tako težke, da takega licitiranja ne dopuščajo. V želji, da bi dale za tako taktiko tudi same primer, so združile rudarske strokovne organizacije tudi svoja prizadevanja za enotno akcijo. One stopajo pred rudarsko delavstvo enotno tudi s tem proglasom in s prošnjo, da bi se ravnalo delavstvo pri vseh morebitnih bodočih akcijah po nasvetu svojih zastopnikov in svojih organizacij, po nasvetu, ki bo enoten, ker je lahko najti odločitve, ki jih zahteva dani

Mi kopači . . .

Mi kopači smo orači nlijv in polj podzemeljskih globlin. Iz sivih lačnih dni v črne sestradane noči po osem ur krampi nam v rokah pojo, po osem ur lopate v sprev hreščče se tro, po osem ur nam hunti z rudo se nakladajo in polnijo: iz naših srag in znoja in peklenskih bolečin!

Mi kopači smo orači tednih in plodnih rudnih tal. V krovnine venomer grozeče, v celine zmeraj vzdihujoče, v kamenine vekovečno nam žugajoče: zasajamo ostrine krampovih tolkal.

Mi kopači smo orači in črni, umazani in izbiti od robote. »Tenka-tenk!« ta krampov sprev nas v mrtvaške srajce oblačli. »Tenka-tenk!« ta smrtonosni odmev nas tira v žalost, obup in v grozote.

»Tenka-tenk!« je jekla cvenk, je jeklen odziv za naš pozdrav, poziv in živ: Srečno!

Mi kopači in kovači in tolkači za zdravstvuj večnoživ: Srečno, srečno, srečno!

France Kozar.

HENRI BARBUSSE, veliki socialistični pisatelj, katerega svetovnoznani roman vojnih grozot »Ogenj« imamo tudi v slovenščini, je 30. avgusta 1935 umrl v Moskvi. Največjemu pisatelju današnje dobe in borcu za svobodo Človeka, kliče proletariat vsega sveta: Slava Henriju Barbusseju, slava!

položaj, ako se podredijo frakcijski interesi skupnemu delavskemu interesu, ki v tem primeru posebne interese daleč prekaša.

Če pa bi se našel kdo, ki bi rušil v trenutku težkih nevarnosti resnično delavsko enotnost in disciplino ter avtoriteto zaupnikov in delavskih strokovnih organizacij, potem naj vsak, da pravi prijatelj delavstva ne postopajo tako in naj se po tem spoznanju ravna, ako bomo združili svoje sile, bomo stali pri težki in pred težkimi nalogami, ko moremo jamčiti le za to, da bomo interese naših rudarjev po svojih najboljših močeh branili, medtem ko za uspehe naše borbe ne moremo jamčiti, ker so od-

visni uspehi in neuspehi tudi od drugih sil in ne le od naše akcije.

V Ljubljani, avgusta 1935.

Načelstvo II. skupine rud. zadruga
Franc Pliberšek l. r.

Zveza rudarjev Jugoslavije
Jurij Arh l. r.

Jugoslovanska strokovna zveza
Filip Križnik l. r.

Narodno strokovna zveza
Vekoslav Bučar l. r.

Zveza društev priv. nameščencev
Joško Zemljčič l. r.

Stavke, borba za vsakdanji kruh in za človečanske pravice

V avgustu so bile na Hrvaškem stavke, ki so ali že zaključene ali še trajajo.

Na žagarni Boli v Delnicah na Hrvaškem je bil 6. avgusta 1935 končan štrajk žagarjev - lesnih delavcev. Stavko je vodil Savez lesnih delavcev. Dva dni so trajali pregovori in so delavci popolno uspeli. Dobili so kolektivno pogodbo in za 20 odstotkov zvišane mezde. Štrajk je trajal polnih 30 dni.

Stavka v zagrebški tvornici papirja, o kateri je že pisal »Ljudski glas«, še traja. Delodajalec je trd, pa tudi delavstvo stoji neomajno in pravica, stara pravda, bo zmagala. Stavka okrog 600 delavcev.

Stavka delavcev pri Jugoslovanski Knoch D. D. v Zagrebu je izbruhnila dne 14. avgusta 1935. Stavka 85 delavcev, med temi pa je trideset delavk. Tudi tovarniški mojstri so se priključili stavki. Tovarna izdeluje luksuzne čevlje in pasove. Stavka je izbruhnila, ker je hotelo podjetje kar tako, na vrat, na nos, odpustiti brez razloga dva delavca. Tudi delovni pogoji so se poslabšali. Šikaniranje in globe so bile na dnevni redu in so bile v višini od 5 do 25 Din. Priganjalo se je delavce do onemoglosti in so morali celo plačati, če je kdo šel na stran, za stranišče. Pavšalno so tedensko od vsakega delavca odtegovali za uporabo stranišča po 2 Din in je tovarna tako »zasluzila« na leto okrog 10.000 Din. Da je to svinjarija, ni treba omenjati. Stavko vodi Savez kožarskih delavcev. Zahteva se, da se odpust dveh delavcev prekliče, da se globe ukinejo in da se regulirajo mezde, ki so sedaj od 3,50 do 6 Din na uro, za ženske pa od 2,25 do največ 3,75 Din. Dne 21. avgusta t. l. je bil štrajk končan. Trajal je 7 dni. Plače so povišane za 50 par na uro.

Še štrajk v Delnicah, to je v žagarni Finger. Že dva meseca čakajo delavci na izplačilo svojih mezd. Delodajalec se stalno izgovarja od sobote na soboto in obratno. Savez lesnih delavcev je interveniral in če ne izplača mezd, bo delavstvo stopilo v stavko. Delodajalec pa se za to ni zmenil in tako so delavci 12. avgusta t. l. ustavili obrat. Gospodje delodajalci imajo v vsem tem okraju navado, da izplačujejo delavstvo šele po 2, 3 in 4 mesecih in mora tako delavstvo svoje življenjske potrebščine kupovati na kredit. In vsak trgovec, ki daje na kredit, zaračuna blago dražje. Delavstvo žagarne Finger je stopilo kot prvo v stavko, da to »navado« odpravi.

V Oroslavju je stavkalo 1000 tekstilnih delavcev in traja že blizu 2 meseca. Odločna volja stavkajočih je nepokolebljiva. Zmagati ali od glada umirati, kaj je boljše? In so zmagali. 17. avgusta je bila podpisana kolektivna pogodba s 15odstotnim poviškom mezd.

Štrajk opekarov delavcev v Bedekovčini je izbruhnil v tovarni »Zagorka«. Mezde na uro so znašale 1—1,90 Din, za profesionaliste pa od 2 do 4 Din. Traja že cel mesec. Stavkokazov ni.

Štrajki v zagorskih rudnikih so izbruhnili v Sabanji Donji, Kohnjčini in v Boletincu. Že več mesecev ne prejemajo zaslužka, a sedaj so še hoteli znižati akorde za 10 odstotkov. Borba je odločna in solidarna.

Štrajk delavstva v tovarni »Astra« v Zagrebu je izbruhnil 21. avgusta. Temu

štrajku so se priključili delavci delavnice Fundurulič, ker je ta delavnica v službi »Astre«. Tudi mojstri in uradništvo se je pridružio delavstvu. Stavkokazov ni. Povod je bilo zniževanje akordnih mezd in ker nekaterim tovarna ni hotela plačati čezurno delo. Tedenska mezda delavk se giblje med 75—120 Din, šteparice 170—620 Din, a ne za 48 urno delo, temveč za 50—60 urno delo. Kvalificirani delavci zaslužijo 180 do največ 260 Din na teden ter to povprečno za 48—52 urno delo. Tovarna je vpeljala tudi občutne globe. Organizacija, Savez usnjarskih delavcev, je postavila zahteve, a podjetje nanje ni odgovorilo, nakar so delavci odkorakali.

Štrajk kovinarjev v Vinkovcih, 27. avgusta t. l. je zastavkalo delavstvo v podjetju »Ferolini«. Vzrok: ker delodajalec ni hotel spremeniti pogojev dela, ki jih je uvedel v tovarni. Ti pogoji dela so naravnost izigravanje delavstva. Uprava n. pr. vzame v delo nekvalificiranega delavca in ga zaposluje tam, kjer je potrebna strokovna kvalifikacija. Vkljub temu pa dobiva delavec samo mezdo pomožnega delavca. S tem se indirektno znižujejo mezde. Zaposlenih je 92 delavcev. Mezde so od 1 do 7,35 Din na uro. Povprečna mezda na uro je 3,40 Din. Stavko vodi S. M. R. J., podružnica v Vinkovcih, in zahteva, da se povišajo mezde za 15 odstotkov. Med delavstvom vlada borbenost in korajža. Saj je samo to njihova rešitev.

V tvornici »Šrafova i gvozdena robe D. D.« v Novem Sadu je delavstvo v začetku septembra t. l. moralo stopiti v stavko. Stavka nad 60 delavcev in delavk. Stavko vodi Savez Metalških Radnika Jugoslavije, podružnica Novi Sad. Vzrok: Po enem mesecu zavlačevanja zaradi podpisa kolektivne pogodbe je podjetje sporočilo, da ne mara, da vodi pregovore zastopnik S. M. R. J., sodrug Vrankar, niti sploh sklepati kakšne pogodbe. Pač pa je sama sestavila nekakšne pogoje, jih prečitala delavcem, a jih je nato shranila v papirnati koš. Stavkajoči so korajžni in pravijo, da se ne uklonijo in morajo zmagati.

Stavka papirničarjev na Količevem, to je v Bonačevi tovarni, traja že nad tri tedne. Vzrok: neupravičen odpust delavca. Lepa odločnost delavstva, ki se je zavzelo za svojega sotrpina, ki ga je podjetje odpustilo, ker mu je bil nadležan, ker je hotel, da bi se delavstvo organiziralo. Delavstvo se drži odločno in vztrajno, ker ve, če se ne bo borilo za svoje pravice, bo še bolj izkoriščano. Stavko vodi Jugoslovanska strokovna zveza.

Pristopi k Cankarjevi družbi, ki Ti da za letnih Din 20— štiri lepe knjige!

Delavstvo in državne dobave premoga

Na rudarske strokovne organizacije prihajajo iz naših rudarskih revirjev številna vprašanja, ali je storjeno res vse, da se odvrne od naših rudarjev nevarnost, ki jim preti od ponovnega znižanja količin premoga, ki ga naročajo državne železnice v naših rudnikih.

Medstrokovni odbor rudarskih strokovnih organizacij je sklenil odgovoriti na ta vprašanja v časopisju.

Dosedanji potek akcije rudarskih strokovnih organizacij, s katerimi so sodelovali roko v roki predstavniki samostojnega gospodarstva in pa narodni poslanci ter drugi javni delavci, je v glavnem znan. Znano je tudi, da zaznamuje ta akcija vsaj majhen uspeh: izvajanje ukrepov, ki bi slovenske rudnike ponovno težko prizadeli, je za mesec dni odloženo.

Odložitev pa seveda še ne pomenja rešitve.

Ta mesec se bo vršila glede končne rešitve tega vprašanja težka borba, ki jo bodo morali dobojevati seveda predvsem faktorji, ki so v to v prvi vrsti poklicani.

Rudarske strokovne organizacije pa bodo to borbo z napeto pozornostjo spremljale. Zakaj? Rudarske strokovne organizacije ponavljajo kot odgovor na to vprašanje ponovno dejstva, ki so jih obrazložile zadnje tedne v nešteti informacijah pred javnostjo in odločujočimi faktorji:

Od leta 1929. se je zmanjšalo v naših revirjih število zaposlenih delavcev za 4000, to je skoro za polovico.

Mnogo rudarjev se je vrnilo v tem času v revirske občine iz inozemstva.

Zaposleni rudarji delajo v naših revirjih poletje le po 12 do 14 dni na mesec. Za večino delavcev znašajo v teh mesecih mesečni brutto zaslužki komaj po 500 Din, neto zaslužki pa niti po 400 Din. Odbitki so zato tako veliki, ker mora skrbeti v naših rudnikih vsak zaposleni rudar v povprečju še za enega nezaposlenega ali upokojenca.

Rudarsko starostno zavarovanje, ki je bilo že prej v krizi, je prišlo po zadnji ponesrečeni reorganizaciji le še v težji položaj.

V ozkih dolinah okrog Trbovelj je nagomilenih 16.000 prebivalcev,

ki so navezani posredno ali neposredno izključno na zaslužke iz rudarske produkcije. Od rudarske produkcije neodvisnih pridobitnih virov je tu malo.

Preseljevanje rudarjev v druge rudnike tega stanja vsaj za enkrat ne obeta bistveno olajšati. Zakaj pri vseh rudnikih v državi gre v glavnem le za bolj ali manj intenzivno stopnjo zaposlenosti. Dosedanje izkušnje so pokazale, da novih delavcev po večini ne iščejo solidni rudniki, temveč nesolidni, ki ne morejo nuditi priseljenim rudarjem niti napol primernih prebivališč in ki zadržujejo priseljenim rudarjem težko prisluzene že itak nezadostne mezde.

Rudarske strokovne organizacije teh dejstev ne ponavljajo zato, ker bi se želele vmešavati v trgovske posle, ampak zato, ker ne morejo iti preko tako težkih dejstev in molčati, ko sta življenje in eksistenca njih članstva najtežje ogrožena.

Pri tem položaju so se rudarske strokovne organizacije tudi zanimale, kakšni so razlogi, s katerimi se stalno nizevanje državnih naročil v naših rudnikih opravičuje.

Ugotoviti so morale, da so te argumentacije tako površne, da se mora zahtevati, da se iznesejo v javnost, da bodo pristopne objektivni strokovni kritiki, ki bo izrekla nedvomno težko obsodbo nad lahkomišelnostjo, s katero se obravnavajo pri nas težki socialni in gospodarski problemi.

Rudarske strokovne organizacije povdarjajo

pred vso javnostjo, da ni čudno, da ustvarjajo uvodoma navedena težka dejstva v naših revirjih težko atmosfero. Vendar bi rudarske strokovne organizacije želele, da bi se ocenjevalo pravilno dejstvo, da je v naših revirjih letos mirneje, kakor je bilo v poletnih mesecih lani in predlanskim.

To je zato, ker rudarji ne žele, da bi mogel kdo upravičeno reči, da ima akcija rudarskih strokovnih organizacij, ki jo narekuje edino obupno gospodarsko in socialno stanje v naših revirjih, politično ozadje.

Rudarske strokovne organizacije prosijo rudarje tudi nadalje, da ne dajejo nobenega orožja v roke tistim, ki bi si ničesar bolj ne želeli, kakor da bi našli kako pretevo, s katero bi zmanjšali težo uvodoma navedenih dejstev.

Rudarske strokovne organizacije pa na drugi strani z vsem povdarkom opozarjajo,

da je nujno potrebno, da se naše rudarsko delavstvo ne izziva s ponovnim nizevanjem državnih naročil

pod pretvezami, ki po našem globokem uverjenju ne vzdržijo objektivne strokovne ocene.

Povdarjajo dalje, da s tem, da se od ponovnega znižanja naročil v naših revirjih odustane, naš revirski problem še davno ni rešen in da je nujno potrebno, da se izgradi za te kraje odgovarjajoče brezposelno skrbstvo in da se stori v pravcu, da bo otekala delovna sila iz teh krajev več, kakor se more storiti z nedoločnimi obljubami, ki so seveda najbolj poceni, a zato tudi brez vsake vrednosti.

je na eni svojih sej na predlog ministra prometa sklenil zmanjšanje dobav premoaga državnim železnicam za bodoče leto na 73 tisoč 200 ton ali mesečno 6.100 ton. Od tega naj odpade na rudnike v dravski banovini 4.600 ton ali 75 odstotkov. Če se to izvede, potem so v nevarnosti obstoja rudniki Kočevje, Velenje in Crnomeli. A še v ostalih rudnikih bo postalo 138 rudarjev odveč, ali se bo pa delalo še en šilt v mesecu manj kakor se že.

To stalno zapostavljanje naših rudnikov pri dobavah premoaga po upravi državnih železnic, ki traja že od leta 1926 dalje, je privedlo našo rudarsko industrijo skoro v popoln zastoj, a rudarsko delavstvo pa gospodarsko že popolnoma upropastila. Za preprečitev še večjega zla se je dne 8. avgusta t. l. ustanovil v Trbovljah odbor iz predstavnikov vseh strokovnih organizacij, II. skupine in Delavske zbornice. Ta odbor vodi sedaj obrambno akcijo rudarjev. V koliko bo uspel, se bo najbrž razvidelo iz sklepov ankete, ki se bo vršila 15. septembra v Beogradu.

Rudarji pa zahtevajo odločno delo in jelo zase in za družine.

All se bo kaj ukrenilo?

Število smrtnih žrtev rudarjev se veča.

Ni se še polegla sveža gomila rudarja Prašnikarja, ki se je pred kratkim smrtno ponesrečil v Zagorju, že so tu vesti, da sta v rudniku »Paklenica« izgubila življenje dva rudarja, v rudniku Ravna Reka eden in sedaj končno najnovejša, ko se je v Velenju smrtno ponesrečil rudar Pestotnik, ki zapušča ženo in 8 nepreskrbljenih otrok. Torej v razmeroma kratkem času 4 nove žrtve rudarskega poklica. Uradno poročilo pa pravi, da je prišlo v lanskem letu 179 rudarjev v naših rudnikih ob življenje, 320 je bilo hudo poškodovanih in 4900 lažje. In za koliko se je to število povečalo v tekočem letu? Ali ni to strašno? In kaj se je že ukrenilo za preprečitev, ali vsaj omejitve števila teh nesreč? Prav malo ali pa celo nič.

Res je, da je rudarstvo samo na sebi poklic, katerega se še bo vedno držal pregovor: rudar gre živ v jamo, a če pride iz nje, ne ve. Vendar v očigled te tako strahotno visokih števil s smrtnimi slučajmi in teškimi poškodbami v našem rudarstvu mora postati celo popolnemu lajku jasno, da tu ni nekaj v redu. Mi smo že nešteto povdarili in povdarjamo še danes, da so trije glavni povzročitelji teh nesreč, ki bi se dali odpraviti, samo če bi bila dobra volja na odločilnih mestih.

Ti trije povzročitelji so: prvič skrajno nizke meze in s temi v zvezi brezprimeren priganjaški sistem, s katerim se od delavca zahteva vedno večjo storitev, ob popolnem zapostavljanju vseh varnostnih predpisov. Drugič skrajno pomanjkljiva strokovna izvežbanost in pa nezadostna teoretična izobrazba naših rudarjev. Danes rudarski poklic ni več to, kar je bil včasih, ko je še veljalo načelo v jami: najprvo se osiguraj za varnost, potem ga šele koplj. Danes ne pouči starejši kopač mlajšega, kako naj dela, da bo svojo varnost ščitil. Ne, še daleč ne! On je celo sam na svojo varnost še pozabil. Glavna deviza v rudnikih ni danes vrednost človeškega življenja, temveč premog, premog, pa »šuti in teraj« (molči in vozi). Ne gleda se, kako rudar svoj poklic razume, ne, temveč gleda se samo, koliko »furata« (nakopa) napravi. In tretji, kar bi lahko pripomoglo do največjega zmanjšanja števila nesreč, je pa skrajno pomanjkljivo nadzorstvo nad varnostnimi napravami v rudnikih od strani rudarske oblasti in pa prezastareli rudarsko policijski predpisi, ki danes ne samo ne odgovarjajo več, temveč se tudi nikdo ne zmeni zanje.

Zveza rudarjev Jugoslavije je že večkrat zahtevala od pristojnih oblasti, da se vendar nekaj ukrene v zaščito rudarjev. Celo ministrstvo za šume in rude je že obljubilo, da bo sklicalo anketo, na kateri se bo o tem razpravljalo, ali do danes se še ni nič ukrenilo. Tako gre čas dalje, žrtev za žrtvijo pada, število gomil rudarskega poklica se množi, svojci padlih jih obkokujejo, mi pa gledamo in jih s sočutjem spremljamo v grob in konec je.

Taka je danes srčna kultura človeštva v dvajsetem stoletju.

LESNI DELAVCI

Lesni delavci, Borovnica.

V nedeljo, 25. avgusta t. l. je priredila naša podružnica lepo uspelo predavanje. — Predaval je s. dr. Jelenc iz Ljubljane o »Delovnem pravu«. Seznanil je delavstvo z najbolj važnimi vprašanji, ki so na dnevnem redu. Delavstvo je itak povsod enako izkoriščano. Marsikdo ne ve, kaj je prav in kaj ni prav. Kjer pri nas dosedaj nismo imeli prilike spoznati zakone, ki ščitijo delavstvo, je to tem hujše. Navada je, če delavec kaj od podjetja zahteva, da ga podjetnik nahruli, češ, saj vam je itak predobro. Tudi psovke ne izostajajo. Borovniško delavstvo je predavatelju prav hvaležno in želi, da se še večkrat snidemo.

Sodrug Bricelj pa nam je obrazložil pomen organizacije. Prav je rekel, da so povsod, tudi med pridnimi, troti, kar je tudi pri nas slučaj. Delavstvo se sme po zakonu združevati, seveda pa našim podjetnikom to ni prav. Prav to jim ni bilo všeč, ko sem zadnjič opisal potek občnega zbora. Seveda jim to ne gre v račun. Dosedaj se o naši dolini ni nič čulo, sedaj pa sem se odločil, da večkrat kaj povemo o naših težavah. Ti isti opazovalec, ki ga imajo tako v želodcu, bo že še kaj povedal javnosti.

Neki gospod je izjavil, da bo treba nekaj delavcev odsloviti, da so to sami bolj-

ševiki. Seveda, gospod, če psu stopiš na rep, zacvili, tudi tukaj je tako. Tu se delata dve izmeni. Kljub temu, da zakon predpisuje, da mora imeti delavec na osem ur dela najmanj eno uro odmora, v tem podjetju ne sme delavec pojesti niti košček kruha, ker tega podjetnik ne pusti, češ, da bo že po delu jedel. Zage gredo kar 16 ur neprenehoma brez vsakega odmora. Seveda bo treba tega gospoda poučiti o zakonih. Morda bi bilo potreba, da bi se vršilo eno tako poučno predavanje tudi zanje. Ako to ne bo prenehalo, bom pa drugič imenoma navedel to podjetje. Vodstvo podružnice pa naj predvsem skrbi, da se bodo predavanja vršila redno vsak mesec za članstvo. Le naprej, brez bojazni... **Opazovalec.**

Lesni delavci, Ljubljana.

Ljubljanska podružnica je iz svoje srede izgubila mizarja, ki je bil njen član nad 30 let. To je bil sodr. **Trampuš Jaka**. Kot mlad pomočnik se je v svojih letih močno udeleževal v socialističnem gibanju ter je bil vseskozi zvest član. Pripadal je takratni avantgardi ljubljanskih mizarjev. Ker je bil borec za pravice, je bil kmalu osovražen pri podjetnikih. Ker so pa takrat bili hudi boji s podjetniki, je bil tudi on med prvimi, ki so postavili svojo lastno delavnico, Produktivno združno, ki je danes moderni strojni obrat in ponos organiziranih lesnih delavcev.

Pogreba se je članstvo udeležilo v velikem številu z vencem in podružničnim praporom ter ga spremilo na viško pokopališče. Ker si bil po tolikih letih boja in dela utrujen, počivaj v naročju matere zemlje. Rana, da si odšel, bo dolga vrzel, ki bo težko nadomestljiva. Tvoj zgled dela pa bo svetel spomenik mlajši generaciji. Svoicem izrekamo naše globoko sožalje. **Niko.**

MONOPOLCI

Osnutek »Penzijskega pravilnika je dobila Savezna Uprava od Monopolne Uprave 2. avgusta 1935, a naša podružnica 8. avgusta 1935 zato, da ga pregledamo ter stavimo naše mišljenje k njemu, do česar imamo po zakonu pravico!

Mi smo sklicali sestanek, da vsi delavci povedo svoje misli, ker je »pravilnik« za vse, — ne samo za te ali one — ali nam nasprotno delavke — povdarjamo nam nasprotno zato, ker kar delajo te ženske, dasi so delavke iste tovarne, bi mogel delati samo najbolj zagrižen sovražnik delavstva — so agitirale po tovarni **proti udeležbi na sestanku** s tem, da so pozivale delavke, naj se ne udeležijo »komunistovskih in rdečkarskih« zborovanj.

Tem ženskam povemo in jih opozarjamo, da je naše delovanje v okviru pravil, katera so potrjena od g. notranjega ministra — in da jih bomo pozvali na sodišče, ako se isto ponovi, kjer bodo imele dovolj prilike dokazati svoje laži in obrekovanje. Da ne bi prišlo zopet do lepih obljub, a slabega »Pravilnika« kot leta 1928., ko je voditeljica »krščanskih socialistov« na javnem shodu v Mestnem domu rekla: »Bolje je imeti strgano marelo, kot pa biti brez nje — jo bomo že potem flikali!«

Ali se še tega spominjate? Kdor se ne, se gotovo spomni takrat, ko ne dobi praznika plačanega.

Tu niso krive kategorije, ne I. in ne II., temveč oni, kateri nas niso opozorili (ta »rdeči« so nas — samo preveč smo jih sovražili, kot še danes — ta »črni« smo pa preveč zapuili, kot danes še nekateri), oziroma so nam še celo obljubili, da bodo »marelo flikali«. Ali marela, če je strgana, se ne da »flikati« — tako se je pa tudi naš »Pravilnik o plačah« še bolj strgal in to za celih 10 odstotkov. Zakaj ga »črni« ne flikate?

Sedaj, ko se delajo novi pravilniki, bi pa zopet ti ljudje radi norce brili iz nas, ali ne bo jim šlo v račun. Mi nimamo g. ministrov v vladi, le zakonskim putem gremo in po zakonu dobimo osnutke »Pravilnikov« v roke, ne pa po protekciji! To si zapomni oni, kdor reflektira na protekcijo! — Torej, da ne bo prišlo do slabega »Pravilnika«, smo delavstvu točno objasnili in javno prečitali »Osnutek Pravilnika«, katerega je Monopolna Uprava dostavila (sprovodni akt, podpisan od merodajnih faktorjev Monopolne Uprave ter ima evidenčno številko

»Osnutek«

Ta »Osnutek« se je prečital, ali še zdaleka ni tako socialen, kot je poročal delegat krščanskih socialistov po ustnem razgovorjanju na Monopolni Upravi — nekaj dni prej na svojem sestanku.

Nikomur ne branimo hoditi v intervencije ali po tolikih izkušnjah naj se ne veruje slepo vsaki nepodpisani obljubi! Če se je pa enkrat stvar napravila, naj se pa ne imenuje našega poročila lažnjivega, ker smo poročali z dokumentom v roki, medtem ko ni bilo na nasprotnem sestanku nič prečitane in tudi nič dokazanega!

Naj bo sedaj že kakor hoče — mi pozivamo vse delavke in delavce, da glasno zahtevamo pokojnino po 32. letih, pozivamo pa tudi vse že upokojene delavce in delavke, da ob tej priliki, ko se reže kruh pri »Penzijskem pravilniku«, vstanejo z nami v eno vrsto ter zahtevajo tudi zase enak košček, ker so bili v isti tovarni, in sicer tudi po 40—50 let, da jim ne bo še potem treba beračiti po cestah za borno preživljanje po polstoletnem službovanju v državnem podjetju!

Pri sestanku, kjer so bili prisotni tudi upokojenci(ke), so se sprejele vse spremembe od Savezne Uprave ter se dostavilo par opomb s strani prisotnih in zahtevno upokojenk, da tudi one dobe izboljšanje, ker niso krive one, da se ni ljubilo gospodom preje napraviti »Penzijskega pravilnika«.

spet u šolu....

TIVAR OBLEKE

Sestanek je bil dobro obiskan, prisotni niso bili samo »najhujši naši nasprotniki« — oni, kateri se nočejo bojevati za penzijo iz sovražstva do nas, katerega jih uče nihovi voditelji, dasi vedo, da je rekel Kristus ljubiti svojega bližnjega, da še celo sovražnike, je rekel! Slabo hodijo ti ljudje po Njegovi poti, ko pa Njegove besede zametavajo!

Ali ni nekoč tudi rekel: »Gorje obrekovalcem in hinavcem ter vi ste pobeljeni grobovi!« Drže naj se vsaj Njegovih besed in se po njih ravna — da ne bodo pobeljeni grobovi!

Sodrug in sodružice, mi pa stojamo vkljub vsem zahrbtnostim teh ljudi na braniku za boljšo bodočnost nas in naših otrok! »Prostovoljni dinar« so dobile ss. Japelj, Brate in Luževac. Najtopleje se zahvaljujejo sodrugom in sodružicam za požrtvovanje! — Frece Franjo, t. č. blagajnik.

Kdor še želi nabaviti premog, naj se takoj zglozi pri s. Francu Frecetu.

Premog je Din 345.— tona, na dom dostavljen.

Plača se naprej, da ga lahko naročimo. Odbor.

ŠTROJNIKI

Sestanek strojnikov in kurjačev.

V Mariboru smo imeli sestanek strojnikov in kurjačev. Sklicala ga je ljubljanska sekcija strojnikov in kurjačev 11. avgusta, in sicer sestanek članov in nečlanov iz mariborskega področja. Zborovalci so soglasno sklenili, da bodo takoj šli na agitacijsko delo za svojo organizacijo. V tem smislu sta govorila tudi poročevalca iz Ljubljane, katerih poročila o delovanju organizacije in o strokovnih vprašanjih je zbor z odobravanjem vzel na znanje. — Ljubljanska sekcija namerava prirediti enake sestanke še v Kočevju, Ribnici, Kranju, Borovnici in v Logatcu, na katerih se bo poročalo tudi o pravilniku za izpite.

Vse strojnike in kurjače opozarjamo, naj se v vseh zadevah obračajo na Društvo strojnikov in kurjačev v Ljubljani, poštini predal 290 (Delavska zbornica). Poročila o kongresu zveze strojnikov, ki se je vršil v nedeljo, dne 8. t. m. v Zagrebu, bo priobčil prihodnji (15. okt. 1935) »Delavec«.

Kultura

»Ujedinjeni Sindikati«, 7.—8. zvezek, ki je pravkar izšel, ima bogato vsebino. Izvrstne članke in obširen pregled.

Dr. Kus-Nikolaev je spisal brošuro: »Privatni nameščenci, kam?« Dobro je opisal položaj privatnih nameščencev, njih duševnost, o nameščenci v pokretu in socialni karakter srednjih slojev. Stane Din 5.—.

Moderna administracija je izdala brošuro Sofrenoviča. O revizijah pridobitnih podjetij, ki je izšla kot 1. zvezek Poslovne biblioteke.

Popularna biblioteka prinaša Dj. Bobiča: Antisemitizem i židovsko pitanje.

»Snaga«, socialistični časopis, št. 7, julijska, je izšla s članki dr. Ž. Topaloviča, Pietro Nenijsa, Batlerja, Zenofa, Gorkega in drugih.

Stožer, aprilska številka, ki izhaja v Beogradu, prinaša poleg zanimivih razprav o prameni dialektičnega materializma na estetiko, o dveh kulturalih, o sedanji socialni grafiki, tudi pisatelja Vilka Ivanuše novelico »Osamljenost« in njegovo recenzijo Mile Klopčičevih »Priprostilih pesmi« ter druge beležke in preglede.

Urednik »Radničke zaštite«, Haberle Branimir, je spisal brošuro »Od česa so umirali zavarovani člani 1932. leta in kaj je dalo zavarovanje družinam teh umrlih članov«.

Književni Horizonti, zagrebška književna revija, št. 8.—9., prinaša raznovrstne razprave o gledališču in razne črtice, tudi prevod črtice Ivana Moleka ter bogat književni pregled.

Delavski odri naj pri izbiri veseloiger upoštevajo Čufarjevo komedijo »Ameriška tatvina«. Igra je vzprihodljiva na vsakem odru. Nastopa samo deset oseb, preprosta inscenacija se pa menja samo enkrat. Dovoljenje za igranje daje avtor (Jesenice-Fužine, Gorenjsko). Treba je nabaviti samo potrebno število knjig za ansambel, s tem so pa plačane že taničeme, a odpadejo tudi vsi stroški tipkanja in prepisovanja. Cena knjige je zelo nizka, in sicer Din 8.—.

»Svoboda«, septemberska številka, prinaša poučno razpravo o marksizmu. Je nekoliko tanjša, ker ni bilo papirja, da bi se natisnila neka črtica, pa je sila odločila, da naj izide, kakršna je, brez tistega. Naročniki, ne zamerite in kakor nalašč, bodite naročniki in pridobivajte naročnike.

Glasbeno šolo je zopet otvorilo Delavsko glasbeno društvo »Zarja« v Ljubljani. Kdor ima posluš in veselje do muzike, vpiši se ali pa vpiši svoje otroke.

Plesna šola »Zarje« se začne letos v nedeljo, dne 6. oktobra t. l. ob 3. uri popoldne in bo redno vsako nedeljo popoldne. Pridite, da bomo telovadili-plesali.

Razno

Pogled v zrcalo

Nekaj iz nabiranja članov za knjige Cankarjeve družbe:

Poverjenik iz mesta na Štajerskem nam piše:

»Na seji smo imeli pod točko »razno« Vaš dopis radi knjig Cankarjeve družbe. Na žalost se jih je malo oglasilo, ker kdo bo pa potem nam za gostilno dal? Za vse imajo, samo za knjige Cankarjeve družbe ne. Pošljite nam pa vsekakor 25 garnitur po 5 knjig, jih bomo vzeli mi, ki ne hodimo v krčme.«